

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปติธรรม 7 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*

A MODEL OF SCHOOL ADMINISTRATION BASED ON SAPPURISADHAMMA 7 FOR
SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER OFFICE OF PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA

¹พระปลัดพัฒน ะ วฑฒโน (เฟื่องเนียม) Phrapalad Pattana Wattano (Fuengniem),
²บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chamnisast, ³สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai
^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
E-mail: phrapaladpattana@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปติธรรม 7 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยที่เป็นครู 400 คน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 24 คน และขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปติธรรม 7 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ 9 รูป/คน สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมมีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านมีระดับการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานบุคคล 2) การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปติธรรม 7 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานทั่วไป โดยนำมาบูรณาการกับหลักสัปติธรรม 7 ประการ คือ หลักธัมมัญญตา รู้จักเหตุ หลักอัทธัญญตา รู้จักผล หลักอิตถัญญตา รู้จักตน หลักมัตถัญญตา รู้จักประมาณ หลักกาลัญญตา รู้จักกาลเวลา หลักปริสัญญัญญตา รู้จักชุมชน หลักปุคคัลญัญญตา รู้จักบุคคล เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา 3) รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปติธรรม 7 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) วิธีดำเนินการ 4) กระบวนการดำเนินการ

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารสถานศึกษา, หลักสัปติธรรม 7, ผู้บริหารโรงเรียน

Abstract

The objective of this research paper was to propose a model of school administration based on Sappurisdhamma VII for school administrators under Office of Primary Education Service Area. Mixed methods research with 3 research steps was conducted which consisted of: Step 1 was to study the state of school administration of the school administrators under the Office of Primary Education Service Area. Questionnaires was used for data collection from 400 teachers. Step 2 was to develop the model by interviewing 24 key informants, and the third step was to propose a model of school administration based on Sappurisdhamma VII for school administrators under Office of Primary Education Service Area. Data was collected by focus group discussion of 9 experts. Results of the research indicated that 1) the state of school administration under the Office of the Primary Educational Service Area in overall was at high level of management. When considering each aspect was also shown at high level of management in all four areas consisted of academic administration, general administration, budget management, and human resource management. 2) A model of school administration based on Sappurisdhamma VII for school administrators under Office of Primary Education Service Area was the management of educational institutions in 4 areas: academic administration, personnel management, budget management, and general administration by integrating with the principles of Sappurisdhamma VII consisted of knowing the cause, knowing the purpose, knowing oneself, knowing how to be temperate, knowing the proper time, knowing the society, knowing the different individuals that was for the benefit of primary school administrators. 3) Model of school administration based on Sappurisdhamma VII for school administrators under Office of Primary Education Service Area consisted of 1) principles, 2) objectives, 3) operational procedures, and 4) Operational processes.

Keywords: Model, School Administration, Sappurisdhamma 7, School Administrators

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 49 ได้บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิตย่อมได้รับความคุ้มครองและการส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ” ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 หมวด 5 ว่าด้วยการบริหารและการจัดการศึกษา ในมาตรา 39 กำหนดให้กระทรวง ศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านการ

บริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสถานศึกษา สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และมาตรา 40 กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2562, หน้า 24-25) จากความสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าว เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรง เพื่อให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ มีอิสระในการตัดสินใจในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562, หน้า 32) การจัดโครงสร้างการบริหารการศึกษายึดหลักการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเป็นสำคัญ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 3-4)

นโยบาย สพฐ. ปี 2551 ได้กำหนดกลยุทธ์คุณธรรมนำความรู้ นำมาปรับยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อเพียงสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามหลักคุณธรรมและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักธรรมาภิบาล ความสมานฉันท์ คุณธรรมตามหลักสูตรและคุณธรรมที่ค้ำจุนโดยคณะกรรมการสถานศึกษาและนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551, หน้า 5) ซึ่งสภาพสังคมที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติปฏิบัติตนขาดศีลธรรมขาดจริยธรรมไม่น้อย ดังจะพบเห็นจากข่าวหน้าหนังสือพิมพ์หรือสื่อแขนงอื่นๆ อยู่บ่อยๆ เช่น ผู้บริหารทุจริตการซื้อวัสดุรายหัวนักเรียน มีแต่รายการซื้อแต่ไม่มีรายการของ ทุจริตการดำเนินการโครงการอาหารกลางวัน ไม่ทำอาหารกลางวันให้นักเรียนรับประทานโดยนำเงินไปซื้อของอย่างอื่นบ้าง เอาไปใช้จ่ายส่วนตัวบ้าง ทุจริตการจัดซื้อต่างๆ ผู้บริหารโรงเรียนค่ายาบ้า ทำอนาจารนักเรียน และเหตุการณ์ต่างๆ อีกมากมายในพฤติกรรมที่ขาดคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา (สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2550, หน้า 28)

การจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลและการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลกระทบในทางที่ดีต่อคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา ผู้บริหารในฐานะตัวแทนของบุคลากรในโรงเรียน จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารและการดำเนินงานเพื่อเปิดโอกาสให้สังคมและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น การบริหารโรงเรียนโดยหลักพุทธศาสนานับเป็นอีกมิติหนึ่งที่มีความลุ่มลึกที่ทันสมัย และเป็นที่ยอมรับกันในสังคมว่าได้สอนคนให้เป็นคนดี ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สอนให้คนดำเนินชีวิตอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องครอบครัว การงาน การดำเนินชีวิต และความสุขทางด้านจิตใจของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ การศึกษาวิถีพุทธ จึงเป็นแนวคิดการปฏิรูปการศึกษาที่บูรณาการพระพุทธศาสนาเข้ากับกระบวนการจัดการศึกษา โดยได้มีผู้นำแนวคิดการศึกษาวิถีพุทธนี้ไปดำเนินการบริหารจัดการศึกษาในสถานการศึกษาในสังคมไทย เช่น โรงเรียนรุ่งอรุณ โรงเรียนทอสี โรงเรียนสยามสามไตร ดังนั้น การศึกษาวิถีพุทธ นับได้ว่า เป็นการศึกษาที่เน้นการพัฒนาตนเองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านความรู้และความประพฤติ และเป็นจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยในฐานะที่

พระพุทธศาสนาดำรงอยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน ในฐานะที่เป็นรากฐานที่สำคัญอย่างยิ่งของสังคมไทย และในฐานะที่พลเมืองส่วนใหญ่ที่เป็นพุทธศาสนิกชนนั้นสมควรได้ประโยชน์จากพระพุทธศาสนาที่ตนนับถือ (พระมหาญาณวฑฺฒน์ จิตตวฑฺฒโน, ระวัง เรื่องสังข์, 2559, หน้า 70)

พุทธธรรมเป็นหลักพื้นฐานของชีวิต เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตไทยเป็นหลักเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขของคนในสังคม จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการนำหลักธรรมที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียน เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งสำคัญในการหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ให้แก่นักเรียนทุกคน ผู้บริหารการศึกษาควรยึดพุทธธรรม ในการครองคน ครองตน และครองงานประยุกต์ใช้กับทักษะภาวะผู้นำและการติดต่อสื่อสาร (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2549, หน้า 20) โดยผู้บริหารโรงเรียนที่ดีจะต้องเป็นผู้นำที่ดีจะต้องประพฤติปฏิบัติด้วยความเป็นธรรม และตั้งมั่นอยู่ในศีลในธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และอื่นๆ อันจะนำมาซึ่งการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขของ ดังนั้น คุณสมบัติของผู้นำที่ดีจะต้องประกอบด้วยหลักธรรมข้อหนึ่งที่ผู้วิจัยเล็งเห็นว่ามีมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือหลักสัปปุริสธรรม 7 อันหมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี ซึ่งประกอบด้วย ฉั่มมัญญา คือ ความรู้หลักธรรมหรือรู้จักเหตุ อุตัญญา คือ รู้ความมุ่งหมาย หรือรู้จักผล อุตัญญา คือ ความรู้จักตัวตนที่แท้จริง มัตตัญญา คือ ความรู้จักกาล รู้เวลาที่เหมาะสม กาลัญญา คือ รู้จักประมาณ ปริสัจญญา คือ รู้จักชุมชนและรู้จักที่ประชุมและบุคคลัญญา คือ รู้จักเลือกคบหาบุคคล (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2546, หน้า 210-211)

ดังนั้น สถานศึกษาเปรียบเสมือนเป็นสถานที่ผลิตคนที่มีความรู้และต้องมีคุณธรรมควบคู่ไปด้วย เพื่อที่จะนำความรู้ความสามารถไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนและครอบครัว ควบคู่ไปกับความมีคุณธรรมเพื่อนำไปใช้ในสังคมชีวิตประจำวัน การบริหารการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายในยุคปัจจุบันนี้ จึงต้องเน้นในเรื่องคุณธรรมเป็นหลัก ซึ่งจะต้องเริ่มจากการบริหารสถานศึกษาให้มีหลักธรรมมาเป็นเครื่องมือในการบริหารงานต่างๆ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ทั้งยังส่งผลต่อไปยังนักเรียนได้

ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา นั่นก็คือ หลักสัปปุริสธรรม 7 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาหรือโรงเรียนต่างๆ เนื่องจากเป็นโรงเรียนของรัฐบาลและบางโรงเรียนมีชื่อเสียง มีการบริหารโรงเรียนที่ดี จะมีการบริหารงานที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างไร ซึ่งในการวิจัยนี้จะมุ่งเน้นศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
3. เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีการดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 27,709 โรงเรียน มีครูทั้งสิ้น 444,581 คน 2) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane เป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากรและกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรเท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับค่าความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน คือ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างของแต่ละกลุ่มของประชากรตามจำนวนสัดส่วน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งสังเคราะห์จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) นำเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิดเสนอต่ออาจารย์ที่ศึกษาคุศุณีนิพนธ์พิจารณาตรวจสอบประเด็นคำถาม เนื้อหาสาระ ให้มีความครอบคลุม สอดคล้องกับกรอบแนวคิด 2) นำแบบสอบถามปลายเปิด เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและความสอดคล้องของข้อความคำถามกับกรอบแนวคิด แล้ววิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.7 – 1.00 ถือได้ว่าแบบสอบถามได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ 3) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา หรือวิธีของ Cronbach ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .812 จากนั้นทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ด้วยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2) วิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารที่เป็นหนังสือ ตำรา งานเขียน บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีรูปแบบแนวคิดการบริหารในโรงเรียน แนวคิดการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

จำนวน 24 คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) ด้วยแบบสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) ด้วยแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ มีระดับการบริหารมาก รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับสุดท้าย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. การบริหารงานวิชาการ	4.30	0.79	มาก	1
2. การบริหารงานบุคคล	4.24	0.70	มาก	4
3. การบริหารงานงบประมาณ	4.25	0.72	มาก	3
4. การบริหารงานทั่วไป	4.26	0.64	มาก	2
รวม	4.25	0.64	มาก	

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วยหลักการ 2 ประการ ได้แก่

2.1 การบริหารโรงเรียน กระบวนการบริหารของสถานศึกษาที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่างๆ ที่มีความร่วมมือของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมีการวางแผนการ วิจัยสั่งการ การควบคุมและการจัดการเพื่อให้ผู้เรียน มีความรู้ มีคุณภาพ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา ซึ่งเป็นการบริหารสถานศึกษาที่แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล 4) การบริหารงานทั่วไป

2.2 หลักสัปปุริสธรรม 7 การบริหารโรงเรียนที่ยึดหลักหลักสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งเป็นคุณธรรมของบุคคลสมบูรณ์แบบและเป็นสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นของผู้บริหารการศึกษา จะส่งผลต่อการบริหาร การศึกษาและการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) อัมมัญญตา ความมีหลักการทำงานที่ถูกต้องประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ ตั้งมั่นอยู่ในหลักแห่งกฎหมาย 2) อัตถัญญตา ความรู้จุดมุ่งหมายในงานที่ทำ มุ่งมั่นในการทำงานให้ถึงจุดหมาย

3) อัตตัญญูตา ความมีความสามารถในการวางตัวได้อย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตน
4) มัตตัญญูตา การรู้จักใช้งบประมาณแผ่นดินเท่าที่จำเป็นต้องใช้ จัดสรรงบประมาณอย่างพอเหมาะพอดี
5) กาลัญญูตา ความมีการลำดับขั้นตอนในการทำงาน สามารถทำงานเสร็จได้ตามกำหนด 6) ปริสัญญูตา ความรู้ว่าชุมชนมีปัญหาอย่างไร รู้ว่าชุมชนมีความต้องการอะไร รู้ว่าควรแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างไร ให้ความช่วยเหลือชุมชนได้ตามเป้าหมาย สามารถเป็นที่พึ่งให้แก่ชุมชนได้ 7) ปุคคลัญญูตา ความมีความเอื้ออาทรต่อคนในชุมชน ส่งเสริมคนดีให้เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่ สามารถใช้คนภายในชุมชนได้ตรงกับงานหรือความต้องการของคนภายในชุมชน

3. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) วิธีดำเนินการ 4) กระบวนการดำเนินการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 หลักการ หลักการในการบริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1. หลักการบริหารโรงเรียน เป็นกระบวนการบริหารของสถานศึกษาที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่างๆ ที่มีความร่วมมือของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมีการวางแผนการวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมและการจัดการเพื่อให้ผู้เรียน มีความรู้ มีคุณภาพ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา 4 ด้าน คือ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล 4) การบริหารงานทั่วไป

2. หลักการบริหารโรงเรียนตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นการบริหารโรงเรียนที่ยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญจำเป็นของผู้บริหารการศึกษา จะส่งผลต่อการบริหารการศึกษา และการปฏิบัติงาน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) หลักอัมมัญญูตา รู้จักเหตุ (2) หลักอัตตัญญูตา รู้จักผล 3) หลักอัตตัญญูตา รู้จักตน 4) หลักมัตตัญญูตา รู้จักประมาณ 5) หลักกาลัญญูตา รู้จักกาลเวลา 6) หลักปริสัญญูตา รู้จักชุมชน 7) หลักปุคคลัญญูตา รู้จักบุคคล

3.2 จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้ดำเนินการบริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม โดยใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2. เพื่อให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม

3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรในสถานศึกษา สามารถนำหลักการบริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

3.3 วิธีดำเนินการ วิธีดำเนินการการบริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 1) แต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ 2) ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาในทิศทางนโยบายและมาตรการการบริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 3) คณะกรรมการบริหารนำเสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษา 4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นชอบ 5) ประชุมชี้แจงคณะครู กรรมการ และชุมชนเครือข่ายรับฟังความคิดเห็นและวางแผนดำเนินการร่วมกัน 6) ร่วมกันการบริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม ตามแผนงานที่กำหนดร่วมกัน 7) ร่วมตรวจสอบงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ดำเนินการในการบริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม อย่างเป็นระบบ สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ 8) ดำเนินการการบริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียน โดยมีการประเมินผล สรุปรายงานผลการดำเนินการในภาพรวม และเผยแพร่ให้แก่ผู้ปกครองและชุมชนต่อไป

3.4 กระบวนการดำเนินการ กระบวนการดำเนินการการบริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประกอบด้วยดำเนินการตาม 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ 1) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น 2) พัฒนาระบบการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ 3) จัดให้มีการวัดผลประเมินผล โดยเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ผลงานจากสถานศึกษาอื่น ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด 4) ส่งเสริมให้ ครู อาจารย์ทำการวิจัยทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน 5) ให้ครูผลิตสื่อ พัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน 6) ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียน และชุมชนตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น 7) จัดให้มีการนิเทศ ติดตามประเมินผล การดำเนินงานวิชาการ และการเรียนการสอนในโรงเรียน 8) ประสานความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ด้านการแนะแนวการศึกษา กับสถานศึกษาหรือเครือข่ายแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา

2. ด้านการบริหารงานบุคคล 1) มีการวางแผนอัตรากำลังคนและบุคลากรในสถานศึกษาให้เหมาะสมและเพียงพอต่อนักเรียน 2) ดำเนินการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เพื่อพัฒนาการศึกษา 3) มีการสร้างขวัญ และกำลังใจ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร 4) ส่งเสริมการมีวินัยและการรักษาวินัยของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน 5) เปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอข้อมูลและข้อคิดเห็นต่อผู้บริหารในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานของโรงเรียน 6) สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ที่ทันสมัยแก่ท่านและเพื่อนร่วมงาน 7) ส่งเสริมให้ท่านและผู้ร่วมงานแก้ไขข้อบกพร่องในการทำงานด้วยวิธีการ ที่เหมาะสม 8) เอาใจใส่ ช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้ท่านทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว

3. ด้านการบริหารงานงบประมาณ 1) จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา เพื่อหาความเหมาะสมในการเสนอของบประมาณ 2) มีการติดตามผล ตรวจสอบประเมินผล และรายงานผลการใช้งบประมาณอยู่เสมอ 3) มีระบบการบริหารจัดการพัสดุและสินทรัพย์ที่ดี สามารถตรวจสอบได้ 4) มีคณะกรรมการ/คณะทำงานกำหนดมาตรการ วางแผนจัดระบบการควบคุมภายในของสถานศึกษา 5) มีการจัดหางบประมาณมาสนับสนุนการบริหารการศึกษา 6) มีการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับสอดคล้องกับระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการใช้จ่ายของโรงเรียน 7) เปิดโอกาสให้คณะกรรมการบริหารโรงเรียนคณะครู และเจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการจัดงบประมาณ 8) มีการสำรวจความต้องการด้านงบประมาณของแต่ละฝ่าย

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป 1) มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน 2) พัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย 3) ประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อแสวงหาความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนงานการศึกษา 4) มีการ

จัดระบบบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ให้มีความเหมาะสม และเอื้อประโยชน์ต่อนักเรียนและชุมชน 5) ส่งเสริมพัฒนาการกีฬาจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ 6) อนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม เอกลักษณ์ไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น 7) พัฒนาให้ความรู้ ให้บริการความร่วมมือกับชุมชน บริการสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม 8) มีการสนับสนุนและเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงานบุคคล 3) ด้านการบริหารงานงบประมาณ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน มีผลสอดคล้องกับผลการวิจัยของวันทนา เนาว์วัน (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพคุณลักษณะภาวะผู้นำของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา 1) ด้านบุคลากร บุคลากรขาดความมั่นคงในวิชาชีพครู สวัสดิการไม่เท่าเทียมบุคลากรภาครัฐ อัตราการเข้าออกบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน 2) ด้านงบประมาณ งบประมาณหลักของโรงเรียนมาจากค่าจ้างอุดหนุนเฉลี่ยรายหัวต่อนักเรียน เมื่อนักเรียนมีจำนวนน้อยจึงทำให้มีงบประมาณหมุนเวียนน้อย ซึ่งเป็นปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ 3) ด้านการบริหารงานของผู้บริหาร ผู้บริหารหลักคือเจ้าอาวาสแม้จะมีคณะกรรมการบริหาร แต่มีภารกิจสูงมาก จึงทำให้การบริหารขาดความคล่องตัว

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน การบริหารโรงเรียน เป็นกระบวนการบริหารของสถานศึกษาที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่างๆ ที่มีความร่วมมือของผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมีการวางแผนการ วินิจฉัยสั่งการ การควบคุมและการจัดการเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีคุณภาพ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา ซึ่งเป็นการบริหารสถานศึกษาที่แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล 4) การบริหารงานทั่วไป และการบริหารโรงเรียนตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นการบริหารโรงเรียนที่ยึดหลักหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นคุณธรรมของบุคคลสมบูรณ์ที่สำคัญจำเป็นของผู้บริหาร การศึกษา จะส่งผลต่อการบริหารการศึกษาและการปฏิบัติงาน ของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของประคอง รัศมีแก้ว (2551) ที่ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร 2) การครองตนของผู้บริหาร 3) ความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร และ 4) บุคลิกภาพของผู้บริหาร และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษา คือ ผู้บริหารควรจะมีการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำโดยศึกษาเอกสารและคู่มือการปฏิบัติงานการศึกษาต่อ การศึกษาดูงาน การเข้ารับการฝึกอบรม และการเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการ

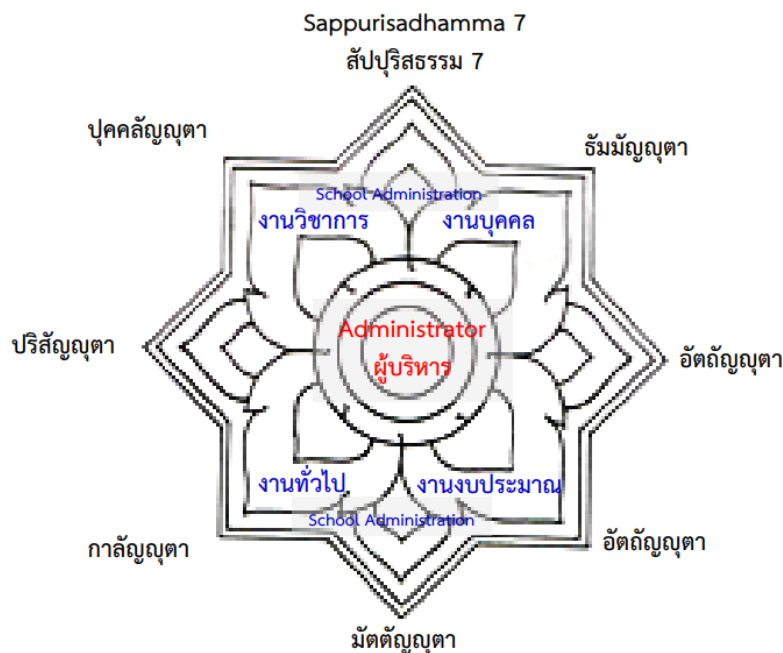
3. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) วิธีดำเนินการ 4) กระบวนการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพิทักษ์ ทิพย์วารี (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนา

ภาวะผู้นำทางนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถาบันการศึกษา ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการและวัตถุประสงค์ 2) องค์ประกอบภาวะผู้นำทางนวัตกรรมที่ต้องพัฒนา 3) กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทางนวัตกรรมมี 5 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนา ขั้นที่ 2 การตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนา ขั้นที่ 3 การดำเนินการพัฒนา ขั้นที่ 4 การนำไปใช้ขั้นที่ 5 การประเมินผลการพัฒนา และ 4) การประเมินผลการดำเนินการ และสอดคล้องกับการวิจัยของพระมหาไถรวรรณ ปุณฺณขันธ (2552) ที่ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 1) การวางแผนกลยุทธ์ 2) ภาวะผู้นำ 3) วิสัยทัศน์ 4) คุณธรรมจริยธรรม 5) การบริหารองค์กร และรูปแบบผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ ซึ่งมีความเป็นไปได้ ถูกต้อง เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นกระบวนการบริหารของสถานศึกษาที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมด้วยความร่วมมือของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเป็นการบริหารสถานศึกษาที่แบ่งออกเป็น 4 ด้าน กับหลักสัปปริสธรรม 7 ประการ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย มีอธิบายดังนี้

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สรุปรูปแบบเป็น SSA Model ประกอบด้วย

S = School Administration การบริหารโรงเรียน เป็นกระบวนการบริหารของสถานศึกษาที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่างๆ ที่มีความร่วมมือของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมีการวางแผนการ วินิจฉัยสั่งการ การควบคุมและการจัดการเพื่อให้ผู้เรียน มีความรู้ มีคุณภาพ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

S = Sappurisadhamma 7 การบริหารโรงเรียนตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นการบริหารโรงเรียนที่ยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญจำเป็นของผู้บริหารการศึกษา จะส่งผลต่อการบริหาร การศึกษา และการปฏิบัติงาน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน 7 ประการ ประกอบด้วยหลักธัมมัญญูตา รู้จักเหตุ หลักอัทธัญญูตา รู้จักผล หลักอัทธัญญูตา รู้จักตน หลักมัตตัญญูตา รู้จักประมาณ หลักกาลัญญูตา รู้จักกาลเวลา หลักปริสสัยญูตา รู้จักชุมชน และหลักบุคคลัญญูตา รู้จักบุคคล

A = Administrator ผู้บริหารโรงเรียน ที่จะต้องดำเนินการวางแผนการ วินิจฉัยสั่งการ การควบคุมและการจัดการเพื่อให้ผู้เรียน มีความรู้ มีคุณภาพ ตามการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรท้องถิ่นให้มากขึ้น
  - 1.2 ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอข้อมูลและข้อคิดเห็นต่อผู้บริหารในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานของโรงเรียนอยู่เสมอ
  - 1.3 ด้านการบริหารงานงบประมาณ ผู้บริหารจะต้องมีคณะกรรมการ/คณะทำงานกำหนดมาตรการ วางแผนจัดระบบการควบคุมภายในของสถานศึกษา
  - 1.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารควรประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อแสวงหาความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนงานการศึกษา
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
  - 2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารโรงเรียน เช่น การบริหารกิจกรรม นวัตกรรมการศึกษา เป็นต้น
  - 2.2 ควรศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลักอื่นที่มีสามารถประยุกต์กับการบริหารโรงเรียน เช่น อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 อริยสัจ 4 เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ประคอง รัตมีแก้ว. (2551). **คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2549). **ธรรมนุญชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 99. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระมหาไถยวรรณ ปุณฺณขันธ. (2552). **ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน, ระวีง เรื่องสังข์. (2559). การปฏิรูปการศึกษาโดยอาศัยแนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 3(1). 70.
- พิทักษ์ ทิพย์วารี. (2558). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถาบันการพลศึกษา**. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วันทนา เนาว์วัน. (2558). **การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2550). **วิชาการสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **นโยบาย สพฐ. ปี 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2562). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **แผนกลยุทธ์กระทรวงศึกษาธิการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.